HE 256/2020 vp

Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansallisen täytäntöönpanolain ja yhteisen kalastuspolitiikan seuraamus- ja valvontalain muuttaminen

- Vastinekuuleminen

Eduskunta, Maa- ja metsätalousvaliokunta 3.3.2021

MMM/LVO Risto Lampinen

Maa- ja metsätalousministeriön vastine

- Eduskunnan Maa- ja metsätalousvaliokunta on toimittanut maa- ja metsätalousministeriölle HE 256/2020 vp asiantuntijakuulemisissa saadut lausunnot (8 kpl) ja pyytänyt ministeriöltä vastinetta niiden johdosta.
- Lisäksi ministeriö vastaa tässä vastineessa valiokunnasta tulleisiin pyyntöihin toimittaa esityksiin liittyviä täydentäviä tietoja.
- Vastine on jaettu YKP-lakia ja valvontalakia koskeviin osioihin ja siinä keskitytään vastaamaan lausunnoissa esitettyihin Hallituksen esityksestä poikkeaviin näkökohtiin.

1. Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta annettu laki (YKP-laki)

- Siirrettävien käyttöoikeuksien haltijoille esitetty velvoite ilmoittaa siirrettäviä käyttöoikeuksia koskevista omistussuhteista koskisi silakan kalastuksessa 102 Pohjanlahden ja 60 Pääaltaan, kilohailin kalastuksessa 26 ja lohen kalastuksessa 180 Pohjanlahden ja 49 Suomenlahden kaupallista kalastajaa. Päällekkäisyyksien johdosta silakan osalta haltijoita on 131. (Valiokunnan täydennyspyyntö)
- Lausunnoissa HE:ssä ehdotettuja muutoksia on pidetty tarpeellisina ja kannatettavina.
- Tornio-Muoniojokiseura on nostanut lausunnossaan esiin erityisesti seuraavat YKP-lakiin liittyvät seikat:
  - Lohi- ja meritaimenstrategian mukaan olisi tullut ottaa käyttöön lohen osalta ei-siirrettävät käyttöoikeudet.
  - Toimijakohtaiset kalastuskiintiöt ovat perustuslain vastaisia ja asiassa tulisi pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto.
  - Lohenkalastus toimijakohtaisina kiintiöinä tulee poistaa laista.

1. Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta annettu laki (YKP-laki)

- Maa- ja metsätalousministeriö toteaa Tornio-Muoniojokiseuran lausunnon johdosta seuraavaa:
- Tornio-Muoniojokiseuran esiin nostamat seikat eivät liity Hallituksen esityksessä ehdotettuihin YKP-lain muutoksiin, vaan koskevat YKP-lakia yleisesti.
- Ministeriö on YKP-lain valmistelussa vuonna 2016 ottanut huomioon asianmukaisesti lohi- ja meritaimenstrategian lohen kiintiöjärjestelmää sekä siirrettävyyttä ja ei-siirrettävyyttä koskevat näkökohdat noudattaen niitä mahdollisimman tarkasti, seikkaperäinen selostus löytyy MMM:n vastineesta 27.10.2016, s.17-19 (HE 103/2016) .
- YKP-lakia koskeva HE käsiteltiin vuonna 2016 myös perustuslakivaliokunnassa. Nyt esitetyt muutokset eivät sisällä perustuslain kannalta merkityksellisiä uusia säännöksiä, eikä MMM pidä näin ollen perustuslakivaliokunnan kuulemista tarpeellisena.
- Lohen kalastuskiintiöt otettiin mukaan siirrettävien käyttöoikeuksien ja toimijakohtaisten kalastuskiintiöiden järjestelmään, koska lohi- ja meritaimenstrategian linjausten katsottiin sitä edellyttävän. Asiasta vallitsi ja vallitsee MMM:n arvion mukaan edelleen myös laaja poliittinen yksimielisyys.

2. Yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annettu laki (valvontalaki) Kalastuspäiväkirjaa koskevaa valtuutta koskeva muutosehdotus

Tausta

Ehdotetut säännökset suurten lajittelemattomien saaliiden lajikohtaisten määrien arvioimisessa sallitusta kalastuspäiväkirjan poikkeamasta koskisivat erityisesti silakan ja kilohailin troolikalastusta ja noin 30 troolarin saalisraportointia.(valiokunnan tietopyyntö)

Kotimaisen kalan edistämisohjelman kannalta ehdotettu valtuus ja suunniteltu sallittu poikkeama toteuttaisi erityisesti ohjelman kohtaa ”Kestävyys ja vastuullinen toiminta ovat koko ohjelman toteuttamisen perusta. Vahvat kalakannat, vesistöjen hyvä tila sekä kalatuotteiden turvallisuus ja laatu ovat edellytys elinvoimaiselle kalataloudelle ja kotimaisen kalan käytön lisäämiselle.” Ministeriön näkemyksen mukaan velvoitteen asettaminen on edellytys luotettavan saalistiedon saamiseksi tieteellisten arvioiden pohjaksi ja kalastuksen kestävyyden turvaamiseksi. Ministeriö ei myöskään näe velvoitteen vaikuttavan kielteisesti kotimaisen kalan saatavuuteen tai ohjelman tavoitteiden toteutumiseen. (valiokunnan tietopyyntö)

2. Valvontalaki - kalastuspäiväkirjaa koskevaa valtuutta koskeva ehdotus - lausunnot

- Suomen Ammattikalastajaliitto, Selkämeren Ammattikalastajat ja Kalatalouden Keskusliitto ovat todenneet, että vaikka saaliskoostumus on yksi keskeinen tekijä kanta-arvioiden laadinnassa, HE:ssä ja sitä koskevassa asetusluonnoksessa esitettyä muutosta ei tulisi tehdä nyt kansallisella tasolla, vaan säädökset tulisi pyrkiä saamaan koskemaan koko Itämerta.
- Em. lausunnonantajat ja Luonnonvarakeskus kiinnittävät lisäksi huomiota siihen, että ehdotettu ilmoitustarkkuus voi edellyttää melko suurta työmäärää tai olla vaikeasti toteuttavissa tai johtaa tahattomiin kyseisen säädöksen rikkomisiin.
- Varsinais-Suomen ELY-keskus, Luonnonvarakeskus ja Suomen Luonnonsuojeluliitto katsovat, että ehdotus parantaisi saalistilastojen luotettavuutta ja kalakantojen arviointityössä käytettävää tietopohjaa.
- Kaikki asiasta lausuneet pitävät tärkeänä, että vaatimus saataisiin asetettua EU-tasolla ja että se koskisi siten koko Itämerta. Varsinais-Suomen ELY-keskus pitää mm. kiintiöseurannan luotettavuuden ja valvonnan kannalta tärkeänä, että muutos otettaisiin käyttöön riippumatta EU-tason ratkaisusta.

2. Valvontalaki - kalastuspäiväkirjaa koskevaa valtuutta koskeva ehdotus – MMM vastine

Maa- metsätalousministeriö toteaa em. lausuntojen pohjalta seuraavaa:

Tämänhetkinen tilanne

- Nykyinen kokonaissaaliin osalta sallittu 10 % poikkeama on silakan ja kilohailin lajittelemattomien saaliiden ilmoittamisen osalta on epätyydyttävä. Saalisilmoitusten valvonnasta vastaavan Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta saatujen tietojen mukaan osa troolialuksista ilmoittaa kilohailin ja silakan suhteen jatkuvasti omien toimijakohtaisten kalastuskiintiöidensä suhteessa riippumatta saaliin todellisesta koostumuksesta. Tilanne on arvion mukaan huononemassa.
- Jos ELY-keskuksen valvonnassa havaitaan virheitä saaliskoostumuksessa, ne korjataan tietoihin, mutta nykyisistä EU-säädöksistä johtuen tästä ei tule toimijoille mitään seuraamuksia. Tällä hetkellä vain valvottujen silakan ja kilohailin sekasaaliiden tietoja voidaan varmasti pitää luotettavina.
- **Nykyinen tilanne johtaa pahimmillaan siihen, että kalastuksen säätely ei enää perustu oikeisiin tietoihin kalastuskuolevuudesta ja kalavarojen tilasta.**

2. Valvontalaki - kalastuspäiväkirjaa koskevaa valtuutta koskeva ehdotus- MMM vastine

Velvoitteen kohtuullisuus kalastusyritysten kannalta

- HE:n ja sen perusteella annettavaksi suunnitellun asetuksen mukaan Itämeren nykyinen säädös korvattaisiin kalastajien kannalta kohtuullisella säännöllä niin, että 10 %:n poikkeamasääntö olisi sekä lajikohtainen että koko saaliin määrää koskeva, mutta laskettaisiin kummassakin tapauksessa suhteessa koko saaliin määrään.
- Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta saatujen tietojen mukaan silakan ja kilohailin saalisosuuksien selvittäminen edellyttää siihen varattua työpanosta kalastusaluksella, mutta se on kaikissa olosuhteissa mahdollista kohtuullisella työmäärällä.
- Varsinais-Suomen ELY-keskuksen seuraamustietoihin perustuvan arvion mukaan nyt ehdotettu poikkeamasääntö ei myöskään johtaisi rikkomuksiin, joita kalastusyritykset eivät voisi välttää. Sen sijaan komission ehdottama paluu aiempaan lajikohtaiseen 10% poikkeamasääntöön suhteessa kunkin lajin saaliiseen aiheuttaisi tällaisen tilanteen.

2. Valvontalaki - kalastuspäiväkirjaa koskevaa valtuutta koskeva ehdotus – MMM vastine

Velvoitteen saaminen EU-lainsäädäntöön

- Ministeriön pitää lausunnonantajien tavoin tärkeänä, että vastaava säännös otettaisiin osaksi EU-lainsäädäntöä.
- Suomi on tehnyt asiassa hyvää yhteistyötä muiden Itämeren maiden ja erityisesti Tanskan kanssa.
- Puheenjohtajamaiden kompromissiehdotuksiin onkin neuvostossa otettu mukaan artiklaluonnos, joka täyttäisi Suomen vaatimukset.
- Neuvoston kantaa ei ole kuitenkaan vielä lopullisesti päätetty eikä Euroopan parlamentti ole päättänyt omasta kannastaan.
- Muutosten voimaantulon aikataulua on vaikea ennakoida ja voimaantulo saattaa olla usean vuoden päässä.

2. Valvontalaki - kalastuspäiväkirjaa koskevaa valtuutta koskeva ehdotus – MMM vastine

Yhteys vuosittaisten saaliskiintiöiden asettamiseen

- Eduskunnan ja valtioneuvoston kanta EU:n vuosittaisissa kalastuskiintiöneuvotteluissa on pitkään ollut, että kiintiöpäätösten on perustuttava parhaaseen mahdolliseen tietoon.
- Komission ehdotusten pohjana on kansainvälisen merentutkimusneuvoston (ICES) tieteellinen neuvo, joka puolestaan pohjautuu mm. jäsenmaiden keräämiin tietoihin saaliiden määristä lajeittain.
- Mikäli käytettävissä olevat tiedot kalakantojen tilasta tai kalastuskuolevuudesta ovat epäluotettavia tai riittämättömiä, saaliskiintiöt on asetettava varovaisuusperiaatteen mukaisesti alemmalle tasolle kuin mihin vastaava luotettava tieto antaisi mahdollisuuden.
- Sallitun poikkeaman säännön säätäminen hallituksen esityksen mukaisena olisi Suomen oman toiminnan näkökulmasta johdonmukainen ratkaisu, koska se osaltaan tukee kerätyn saalistiedon oikeellisuutta.

MMM:n vastineen yhteenveto

- Nykyisistä EU-säädöksistä johtuen silakan ja kilohailin saalistietojen luotettavuus on heikentynyt ja on heikkenemässä edelleen.
- Ehdotettu saalisilmoituksen poikkeamasääntö on suunniteltu niin, että kalastusyrityksille ei aiheuteta kohtuutonta taakkaa tai tilannetta, jossa ne eivät voisi välttää säädösten rikkomista ja niistä tulevia seuraamuksia
- Ministeriön näkemyksen mukaan on äärimmäisen tärkeää, että Suomi varmistaa kansallisilla toimillaan, että keräämämme silakan ja kilohailin saalistiedot ovat luotettavia, sillä ne ovat keskeinen pohja ICESin tieteelliselle neuvolle ja EU:n kiintiöpäätöksille.
- On tärkeää saada muutettua EU-lainsäädäntöä, jotta saalistiedot ovat luotettavat koko EU:ssa ja kaikissa Itämeren maissa. Vaikka mahdollisuudet tähän näyttävät hyviltä, Suomi ei voi jäädä odottamaan EU:n päätöksiä, joiden voimaantulo saattaa kestää vielä usean vuoden ajan.
- Ministeriö pitää Hallituksen esitystä edelleen kaikilta osin hyvin perusteltuna sekä YKP- että valvontalain osalta, eikä näe perusteita sen muuttamiselle lausuntojen perusteella.